

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

для аспірантів
(здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

2-ге видання, перероблене і доповнене

Харків
«Право»
2020

УДК 34:167/168(075)
Н15

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 16 січня 2020 р.)*

Укладачі:

О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань

Н15 **Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни**
«Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2020. – 40 с.

ISBN 978-966-937-895-8

ISBN 978-966-937-895-8

© Данильян О. Г., Дзьобань О. П.,
укладання, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Організація та методологія наукових досліджень» є фундаментальною методологічною дисципліною, яка має міждисциплінарний характер та охоплює узагальнені проблеми організації, методологічного й методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності та практики її здійснення. Відповідна дисципліна призначена для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

Метою дисципліни є формування у аспірантів загальних уявлень про теоретико-методологічні основи науково-дослідницької діяльності, правила виконання науково-дослідної діяльності, отримання навичок володіння методами оформлення та порядком представлення результатів різних дослідницьких робіт та використання цих навичок у професійній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» аспіранти повинні:

- **мати системні знання** щодо головних проблем та ідей сучасної гносеології й епістемології; шляхів наукового пізнання світу, функціонування наукового знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливостей взаємозв'язку науки й освіти з сучасними соціальними і правовими проблемами; наукової термінології й основних методів та принципів наукових досліджень; теоретико-методологічних, методичних та організаційних аспектів здійснення науково-дослідницької діяльності; вимог до наукових проєктів та технологій їх виконання і оволодіти навичками алгоритму їх використання у вищій школі;

- **уміти аналізувати та розв'язувати** практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень, із застосуванням конкретних методів і технологій дослідження соціально-правових систем і процесів; з оформленням і презентацією результатів наукових досліджень; знання основних форм організації навчального процесу і оволодіти навичками алгоритму їх використання;

- **володіти** уміннями й навичками застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях; визначення перспективних напрямків наукових досліджень у предметній сфері професійної діяльності; адаптації сучасних досягнень науки і наукомістких технологій до науково-дослідного процесу; роботи з науковими текстами.

Для аспірантів передбачено 60 годин лекцій та 20 годин практичних занять. Для самостійної роботи відведено 160 годин.

Форма контролю – іспит.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 11 від 27 червня 2018 р.)

Розділ I НАУКА ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Світоглядно-філософські проблеми науки

Поняття науки. Місце та роль науки у житті сучасного суспільства. Виникнення і розвиток науки. Передісторія науки. Наука і реальний практичний досвід.

Перетворення науки у самостійну форму людської діяльності. Основні концепції науки в сучасності та історії розвитку суспільства. Проблема критеріїв періодизації розвитку науки.

Основні періоди в історичному генезисі науки: переважно особистісно-світоглядна орієнтація науки в суспільстві (від її виникнення до Галілея і Ньютона); переважно технологічна, матеріально-виробнича орієнтація науки (починаючи з XVII ст. і до сучасності); орієнтація на розвиток інтелектуального творчого потенціалу особистості (сучасний етап).

Розвиток науки як закономірний процес. Закономірності і критерії розвитку науки. Характерні риси та тенденції сучасного етапу розвитку науки. Наукова революція і її роль у розвитку системи наукового знання. Особливості сучасної наукової революції. Наука як соціальна система. Система сучасного наукового знання. Структура науки.

2. Наука як соціальний феномен

Наука як особливий вид пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Наука як специфічний тип знання. Співвідношення наукового та практичного пізнання. Класифікація наук. Цінності науки.

Загальні функції науки: світоглядна, інтегративна, гносеологічна, методологічна, прогностична. Соціальні функції науки: культурно-світоглядні (галузеві), функції науки як безпосередньої продуктивної сили, функції як соціальної сили, менеджерські функції. Принципи науки: універсалізму, комуналізму, незацікавленості, абсолютної неприйнятності плагіату, організованого скептицизму.

Класифікація видів науково-технічної діяльності в Україні. Класифікація галузей наук.

Місце правознавства у системі наук. Об'єкт правознавства. Теоретичні та історичні юридичні науки, галузеві юридичні науки, науки, що вивчають систему, повноваження, принципи діяльності державних органів, науки, що вивчають міжнародне право, прикладні юридичні науки. Головні функції юридичної науки: теоретико-пізнавальна, практично-прикладна, виховна.

3. Традиції й новації в науці

Еволюція підходів до аналізу науки у ХХ ст. Карл Поппер і проблема демаркації. Концепція дослідницьких програм І. Лакатоса. «Нормальна» наука Т. Куна. Концепція «неявного знання» М. Полані і багатоманітність наукових традицій. Сучасні моделі науки. Наука як куматоїд. Типи і зв'язки наукових програм. Наука і соціальна пам'ять. Дослідницькі й колекторські програми. Естафетна модель науки. Конфлікт дослідницьких програм. Новації у розвитку науки. Різноманітність новацій і їх відносний характер. Проблема незнання й відкриття у сучасній науці. Традиції й побічні результати наукових досліджень. Метафоричні програми і взаємодія наук. Переорієнтація з пошуку причин змін і розвитку на аналіз стійкості, стаціонарності й самоорганізації.